

Fältgentiana finns på den svenska rödlistan över hotade arter och är placerad i kategorin sårbar (VU). Arten har minskat betydligt under senare år. För att försöka bryta den negativa utvecklingen har Naturvårdsverket låtit utarbeta ett åtgärdsprogram som har som mål att gynna arten.

Fältgentiana är en 5–20 cm hög kal ört med motsatta, lansettlika blad. De blåvioletta blommorna är vanligen fyrflikiga med fransar i pipmynningen. De omges av fyra foderflikar, varav två är betydligt bredare än de andra. Blommorna sluter sig oftast vid mulet väder, de vill ha sol för att visa sin skönhet.

Fältgentianan är tvåårig. Första året bildar den en bladrosett, medan blomningen sker den andra sommaren. Det finns en tidigblommande och en senblommande variant. Typiska tidigblommande populationer blommar kring månadsskiftet juni–juli, de senblommande i augusti–september.

Fältgentianan pollineras av humlor, men har även god förmåga att självpollinera sig.

Rödlistan

Den svenska rödlistan upprättas av Art-Databanken och fastställs av Naturvårdsverket. Listan uppdateras vart femte år. I rödlistan klassificeras växter och djur i olika hotkategorier beroende på hur stor risken är att arten ska försvinna ur landet.

Rödlistans kategorier:

RE – Försvunnen

CR – Akut hotad

EN – Starkt hotad

VU – Sårbar

NT – Missgynnad

DD – Kunskapsbrist

Foto: Margareta Edqvist

Foto: Margareta Edqvist

Fältgentiana

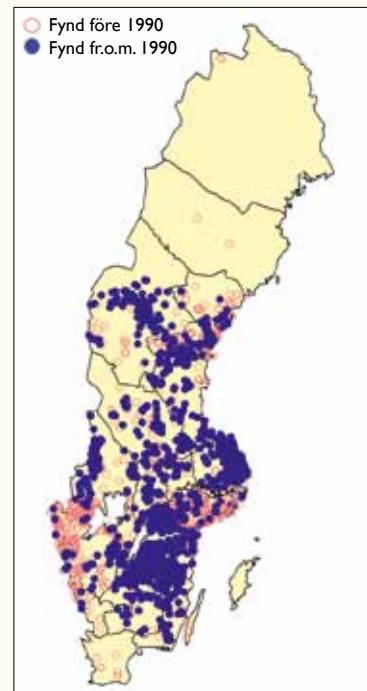
förekommer i friska eller torra ogödslade slätter- eller betesmarker. Den är starkt knuten till de artrikaste gräsmarkerna. I kalkrikare trakter som längs Gävlebukten, Siljansringen och i Storsjötrakten växer fältgentianan sällsynt även i vägkanter.

Den viktigaste orsaken till artens tillbakagång är att antalet ogödslade gräsmarker minskat kraftigt eller i vissa delar av landet nästan helt försvunnit. Gödning på dess växtplatser slår snabbt ut fältgentianan.

Fältgentianan kan klara sig kvar ett antal år efter att hävden upphört men på sikt klarar den sig inte bland annan högväxt vegetation. Tätt med örnbräken i markerna är också ett hot mot arten.

Arten är beroende av bete eller slätter men det är viktigt att man anpassar hävden till om det är tidig- eller senblommande fältgentiana som växer på platsen. Den tidigblommande fältgentianan kräver en senare hävd så att fröna hinner mogna innan betesdjuren släpps på eller slåttern sker. Den senblommande fältgentianan gynnas av ett måttligt bete, som inte får vara hårdare än att flertalet plantor kan blomma och sätta frö.

Fältgentiana smakar beskt vilket gör att många djur undviker plantorna om de kan. Hästar verkar undvika dem helt.

Fältgentiana finns även i de övriga nordiska länderna.

Om du vill läsa mer om fältgentiana eller om floraövervakning kan du besöka följande hemsidor:

Svenska Botaniska Föreningen:
www.sbf.c.se

ArtDatabanken:
www.artdata.slu.se

Naturvårdsverket:
www.naturvardsverket.se

Länsstyrelserna:
www.lst.se

Floraövervakning

Sveriges miljömål slår fast att alla arter ska förekomma i livskraftiga bestånd. Att kartlägga förekomsten av hotade växter är en viktig del i arbetet med att bevara arter och biologisk mångfald.

Projekt Floraväktarna är ett nätverk av växt- och naturintresserade personer som besöker de hotade arternas växtplatser för att räkna antalet plantor, upptäcka eventuella förändringar eller andra oroande faktorer. Floraväktarnas rapporter ligger till grund för en del av miljöövervakningen

och floravårdsarbetet i landet.

Andra viktiga delar i bevarandearbetet är nätverket Natura 2000 och arbetet kring åtgärdsprogrammen.

Naturvårdsverket har gett länsstyrelserna i uppdrag att ta fram åtgärdsprogram för ett antal hotade kärlväxter som inte klarar att överleva utan särskilda åtgärder. Programmen är inte formellt bindande men syftar till att vara vägledande för arbetet med att bevara dessa arter i landet.

Natura 2000 är ett nätverk av EU:s mest

skyddsvärda naturområden. Natura 2000-områden finns i alla medlemsländer och ska hejda utrotningen av arter och livsmiljöer. Ett fyrtiotal av Sveriges kärlväxter ingår i nätverket.

Vill du veta mer om floraövervakning eller informera om någon lokal för fältgentiana hör gärna av dig till margareta.edqvist@telia.com som är samordnare för Floraväktarna.

Vill du diskutera kring skötsel eller åtgärder för en specifik lokal kontakta din länsstyrelse.

Svenska Botaniska Föreningen
Världsnaturfonden WWF
ArtDatabanken